

Valsts prezidenta dzīvesbiedres Andras Levites uzruna Apvienoto Arābu Emirātu vēstnieces Latvijā organizētajā sieviešu līdzdalības veicināšanas tiešsaistes seminārā

Publicēts: 30.06.2021.

[Andra Levite](#)

Augsti godātā vēstnieces kundze Hanana Al Alili!

Godātie viesi un dalībnieki!

Man ir patīams prieks un gods piedalīties sieviešu līdzdalības veicināšanas tematam veltītā seminārā.

Savu uzrunu vēlos sākt ar dažiem valsts pārvaldes iestāžu apkopotajiem un publiskotajiem "sausajiem faktiem", kas parāda, kāda ir sieviešu politiskās līdzdalības un ekonomiskās aktivitātes pakāpe Latvijā.

Vēsturiski Latvijas teritorijā (Latvija par neatkarīgu valsti kļuva tikai 1918. gadā) dzīvojošajām sievietēm tiesības piedalīties vietvaru vēlēšanās ir no 1905. gada. Jāatzīmē, ka šādas tiesības sievietēm Latvijā tika nodrošinātas gadu agrāk nekā Somijā, kas, kā daudzi uzskata, ir pirmā valsts Eiropā, kur sievietēm tika piešķirtas vēlēšanu tiesības – 1906. gadā Somija atļāva sievietēm piedalīties reģionālajās vēlēšanās. Latvijai pasludinot neatkarību, sievietēm automātiski tika nodrošinātas abu veidu tiesības – gan tiesības balsot, gan balotēties. Pirmā sieviete pasaulē, kura kļuva par valdības locekli, bija latviete Valērija Seile, kura tika iecelta par izglītības ministri 1922. gadā. Šeit jāmin arī, ka pirmā valsts pasaulē, kas piešķīra sievietēm tiesības piedalīties vēlēšanās, bija Jaunzēlande (1893. gadā), bet tiesības balotēties tā nodrošina no 1919. gada.

Sievietes šobrīd atrodas vai ir atradušās visos trīs augstākajos valsts amatos Latvijā – Valsts prezidenta, Saeimas priekšsēdētāja un Ministru prezidenta amatos.

16 % Nacionālajos bruņotajos spēkos dienājo ir sievietes (kas ir virs vidējā rādītāja NATO valstīs – 10 %), bet Valsts policijā strādājošo sieviešu īpatsvars ir 30 %.

Latvijā vadošajos amatos strādājošo sieviešu īpatsvars ir 56 %, kas ierindo Latviju pirmajā vietā Eiropas Savienības valstu vidū, kur vidējais rādītājs ir 36 %.

Katrs trešais uzņēmums Latvijā pieder sievietēm.

82 % tiesnešu Latvijā ir sievietes.

Bet tagad paskatīsimies, ko pārējā pasaule dara, lai iedrošinātu sievietes būt aktīvākām.

Jaunā gadu tūkstoša sākumā Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Drošības padome pieņēma rezolūciju “Par sievietēm, mieru un drošību”, kas paredz virkni pasākumu, kuru mērķis ir vairot mieru un drošību pasaulē, pievēršot pastiprinātu uzmanību dzimumu vardarbības novēršanai, kā arī plašākai sieviešu iesaistei un līdzdalībai militāro konfliktu noregulēšanā un miera garantēšanas programmās.

COVID-19 pandēmija ir kļuvusi par milzīgu pārbaudījumu šo mērķu sasniegšanai šeit Eiropā. Pandēmijas laikā nācās likt lietā visas zināšanas un pieredzi, kas uzkrāta pēdējās desmitgadēs, un vīruss radīja līdz šim nepieredzētus draudus dažāda veida tiesībām, iekļautībai un pārstāvēniecībai, kā arī sieviešu līdztiesībai un aizsardzībai.

2020. gada 14. jūlijā Latvijas valdība pieņēma Nacionālo rīcības plānu ANO Drošības padomes Rezolūcijas 1325 “Par sievietēm, mieru un drošību” mērķu īstenošanai Latvijā 2020.–2025. gadam. Rīcības plānā paredzēto aktivitāšu vidū ir dzimumu vardarbības mazināšana un Latvijā izmantoto metožu un zināšanu nodošana citām valstīm.

Latvija plāno nodot savu pieredzi citām valstīm caur nevalstiskajām organizācijām, partnervalstu pilsoniski aktīvo sabiedrības daļu un tajās strādājošajām ārvalstu institūcijām.

Tāda izskatās sieviešu dzīve Latvijā un visā pasaulē no oficiālās statistikas un tiesiskās bāzes viedokļa.

28. jūnijā es tikos ar Latvijas Paraolimpiskās kustības pārstāvjiem. Viņi atkārtoti apliecināja, ka sportistu juridiskais statuss nav galvenā problēma. Daudz svarīgāka ir iespēja ikdienā izmantot savas tiesības un to ievērošana, kā arī plaši izplatītā noraidošā vai vienaldzīgā līdzcilvēku attieksme, kuras dēļ daudzi nevar pilnvērtīgi izmantot dzīves sniegtās iespējas.

Pateicoties drošsirdīgām sievietēm kā piemēram piecām Satversmes sapulcē ievēlētajām deputātēm:

Klārai Kalniņai (1874–1964);

Bertai Pīpiņai (1883–1942);

Zelmai Cēsnieci-Freidenfeldei (1892–1929);

Apolonijai Laurinovičai (1886–1967);

Elzai Pliekšānei, kuru visi pazīstam kā Aspaziju (1865–1943);

pirms nedaudz vairāk nekā gadsimta Latvijā aizsākās cīņa par sieviešu tiesībām.

Šo piecu drosmīgo sieviešu mūžs precīzi atspoguļo Latvijas valsts vēsturisko likteni.

Klāra Kalniņa un Apoloniya Laurinoviča bija spiestas pamest Latviju 1944. gada padomju okupācijas dēļ. Viņas savu mūža galu sagaidīja trimdā – Zviedrijā un ASV.

Padomju režīms Bertu Pīpiņu apcietināja 1940. gadā. Viņa tika izsūtīta uz Sibīriju, kur arī mira 1942. gadā.

Tās paaudzes sievietēm, cīnoties par savām likumīgajām tiesībām, bija jāpacieš neslēpts naidis un bieži arī fiziski pāridarījumi, savukārt mūsdienās sieviešu likumīgo interešu neievērošana un noliegšana ir kļuvusi krietni slēptāka.

Esmu pārliecināta, ka Latvija un mūsu sievietes var justies lepnas par ikvienu sievieti svarīgā un cienījamā starptautiskas vai valsts mēroga iestādes amatā.

Taču, lai cik arī nepatīkami nebūtu to atzīmēt, tikai nelielai latviešu sieviešu daļai būs iespēja sasniegt kādu no šiem amatiem.

Tajā pašā laikā netrūkst arī būtisku sieviešu ikdienas problēmu, kam tā arī nav atrasti piemēroti risinājumi.

Ļaujiet man minēt tikai dažās no problēmām, ar ko šobrīd sastopas sievietes Latvijā, Eiropā un pasaulē, kas pastāv paralēli citām grūtībām.

Ik dienu sievietēm jāturpina "turēt" smagā nasta, ko sev līdzī nes aktīva darba un ģimenes dzīve. COVID-19 pandēmijas laikā šis neapraķstāmais slogs pieaug vēl vairāk, jo daudzām sievietēm nācās gan strādāt no mājām, gan arī turpat nodarboties ar bērnu skološanu.

Tā ir iegājies, ka sievietes turpina rūpēties par savas ģimenes jauno un veco paaudzi, un tas prasa lielus fiziskus un emocionālus resursus.

No vardarbības ģimēnē pārsvarā cieš sievietes. Lielākā daļa Eiropas valstu ir izstrādājušas un pieņēmušas juridiskās un tiesiskās normas, kas ļauj mazināt šī nozieguma izplatību, taču vēl liels darbs ir veicams, lai policijas un citu operatīvo dienestu speciālistiem būtu pietiekamas zināšanas, kā atpazīt no vardarbības cietušas sievietes neizteikto lūgumu palīdzēt.

No vajāšanas pārsvarā cieš sievietes. Likumpārkāpums, kas aizsākas kā uzticības pilnas romantiskās attiecības (kurās sieviete ir pārliecināta, ka viņu vienkārši stipri mīl), cietušajām gandrīz vienmēr beidzas ar psiholoģisku traumu, bet galējos gadījumos arī sievietes bojāeju.

Sievietēm, kuras drosmīgi izvēlas neslēpt savu pamatoto viedokli no pārējās sabiedrības, bieži vien jāpacieš neargumentēti un aizvainojoši komentāri.

Izsvērtā viedokļa vietā, kritizējot sievietes, lielākoties tiek pausti aprobežoti un bērnišķīgi apgalvojumi.

Un šeit, manuprāt, labi iederas bijušās ASV prezidenta kundzes Mišeles Obamas teiktais: "Ja kāds pret tevi izrāda necieņu, esi vēl pieklājīgāks."

Pārējo sieviešu atbalsts ir svarīgs faktors sieviešu līdzdalības paaugstināšanā. Vīrieši gadsimtiem ilgi ir apvienojušies brālībās, lai cits citam palīdzētu ieņemt labāku stāvokli sabiedrībā vai darbā. Arī sievietēm vajag šādas apvienības. Sieviešu apvienības raksturo solidaritāte, iecūtiģums, kā arī gatavība dalīties pieredzē, zināšanās un savā laikā.

Riga TechGirls ir brīnišķīģs piemērs tam, kā sieviešu apvienībām vajadzētu darboties, – tā ir radījusi pirmo vietu Latvijā, kur sievietēm tiek piedāvāts iepazīties un papildināt zināšanas par meiteņu un sieviešu iespējām tehnoloģiju pasaulē. Un man ir liels gods būt šīs programmas patronesei.

Tas, ka ar papildu naudas līdzekļiem šīs problēmas varētu novērst, ir pilnīgi skaidrs, taču tikpat svarīgi – vai pat vēl būtiskāk – ir mainīt vīriešu domāšanas veidu.

Neviena sieviete nav pelnījusi, ka vīrs, dzīvesbiedrs, brālis, tēvs vai cits vīrietis pret viņu paceļ roku.

Neviena sieviete nav pelnījusi kļūt par izvarošanas upuri tikai tādēļ, ka izvēlas atseģt savus plecus, viņa viena tumsā ir kaut kur devusies vai vienkārši pārstāv citu etnisko grupu (ģobrīd konfliktu plosītājā Tigrājas apģabalā etiopieģu sievietēm ir lielas problēmas).

ģodātie klātesoģie!

Nevar nolieģt, ka ir sasnieģti vairāki būtiski uzlaboģumi Latvijas sievieģu tiesību ievēroģanas jomā, un daudzos gadģijumos ir sasnieģti visaugģtākie rādģitāģi.

Neskatoties uz to, ir jāturpina strādāt pie citiem – mazāk pamanāmiem pārkāpumiem, kas notiek ik dienu.

Paldies!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-dzivesbiedres-andras-levites-uzruna-apvienoto-arabu-emiratu-vestnieces-latvija-organizetaja-sieviesu-lidzdalibas-veicinasanas-tiessaistes-seminara>